

Bachelor eindwerkstuk

Legitimering van community art in cultuurbeleid

Student: Dorinthe de Man – 4280539

Studie: Premaster Arts & Society

Faculteit: Geesteswetenschappen

Universiteit Utrecht

Scriptiebegeleider: Drs. A.J.C. Minnaert

Tweede beoordelaar: M.S. Smith MA

Inleverdatum: 24-06-2016

Abstract

Dit onderzoek was gericht op de vraag of er een verschuiving heeft plaatsgevonden in de legitimering van overheidsteun voor community art in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië. In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen twee beleidsperiodes, 2000-2010 en 2010-2020. Bij de legitimering is gekeken naar een focus op instrumentele effecten of de artistieke waarde van community art. Zowel in de periode 2000-2010 als in 2010-2020 bleek er een instrumentele focus te zijn op de legitimering van overheidssteun voor community art en kunst en cultuur. Daarnaast bleek uit de analyse dat er geen wetenschappelijke onderbouwing voor deze focus wordt genoemd in de beleidsstukken.

Uit de analyse van het wetenschappelijke discours blijkt dat de meeste wetenschappers kritisch zijn over het legitimeren van overheidssteun voor community art op basis van instrumentele effecten. Deze kritiek betreft het ontbreken van een visie op artistieke kwaliteit en de hoeveelheid aan alternatieven voor het bereiken van hetzelfde doel. Daarnaast hebben zij kritiek op het uitblijven van structurele veranderingen in de samenleving.

Inhoud

Abstract	2
Inleiding	4
Theoretisch kader	7
Methode	10
Analyse	13
Deelvraag 1	13
Deelvraag 2	15
Deelvraag 3	18
Conclusie en discussie	22
Literatuurlijst	25
Bijlagen	29
Bijlage 1: Corpusmateriaal	29

Inleiding

Overheidssteun voor kunst en cultuur

Overheidssteun voor kunst en cultuur wordt steeds vaker gelegitimeerd aan de hand van instrumentele effecten. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar de effecten van kunst op de studieprestaties van studenten, de motivatie van werknemers of het creëren van een creatieve economie.¹ Beleidsmakers richten zich op *evidence based beleid*, waarbij ze meten en analyseren in hoeverre de gesubsidieerde kunstprojecten sociaaleconomische impact hebben en dus bijdragen aan de economische en sociale doelstellingen van de overheid.² Vooral het gebruik van kunst als middel om sociale problemen op te lossen wordt vaak genoemd als argument voor overheidssteun voor kunst en cultuur³.

Tegenover de instrumentele waarde staat de artistieke waarde van kunst, waarmee wordt verwezen naar de kwaliteit van de opgeleverde eindproducten. Binnen het wetenschappelijke discours is er veel discussie over wat deze artistieke waarde precies inhoudt. Veel wetenschappers zijn het er over eens dat het in ieder geval gaat om de bedrevenheid van de spelers, creativiteit en authenticiteit.⁴

Community art

Een kunstvorm die door beleidsmakers vaak wordt ingezet als middel is community art. De onderzoekers Eugene Van Erven, Margreet Bouwman en Margreet Zwart omschrijven community art als projecten waarbij “specifieke groepen, bijvoorbeeld wijk- of buurtbewoners of een schoolklas, met een professional werken aan een kunstzinnige of culturele presentatie. ... [groepen] mensen die normaal gesproken zelden of nooit actief bij kunst betrokken zijn”.⁵ Ook kunsthistoricus Claire Bishop verwijst naar community art binnen het bredere fenomeen de social turn. “De recente artistieke focus van kunstenaars op collectiviteit, samenwerking en verbinding met ‘echte’ mensen”.⁶

In de jaren 60 is community art in Groot-Brittannië ontstaan.⁷ Binnen het debat over de rol van community art in het cultuurbeleid wordt er door verschillende wetenschappers verwezen naar Groot-Brittannië. Zoals door Eleonora Belfiore, professor cultuurbeleid en cultuurpolitiek: “One of the most interesting recent developments of British cultural policy is that debates on possible ways

---

¹ Chong, D. *Arts Management*. Londen, New York: Routledge, 2009: 33.

² Belfiore, E. & O. Bennett. ‘Beyond the “toolkit approach”’: Arts impact evaluation research and the realities of cultural policy-making’. *Journal for Cultural Research*, 2010: 121-142.

³ Belfiore, E. ‘Art as a means of alleviating social exclusion : does it really work? A critique of instrumental cultural policies and social impact studies in the UK.’ *International Journal of Cultural Policy*, 2002: 91.

⁴ DiMaggio, P. ‘Classification in Art’. *American Sociological Review*, 1987: 440-455.

⁵ Erven, E. van, Bouwman, M. en Zwart, M. *Speuren naar de effecten van community art*. In *Jaarboek Actieve Cultuurparticipatie 2011*, red. IJdens et.al. Utrecht: Fonds voor Cultuurparticipatie, 2011: 113.

⁶ Bishop, C. The Social Turn: Collaboration and its Discontents. *Artforum*, 2006: 178.

⁷ Crehan, K. *Community Art: An Anthropological Perspective*. Oxford/New York: Berg, 2011.

to tackle social exclusion and debates on the role of the subsidized arts in society have intertwined, so that the contribution that the arts can make towards alleviating the symptoms of exclusion is today highly emphasised by the government and the major public arts funding bodies".⁸ Daarnaast verwijst ook Bishop naar de situatie in Groot-Brittannië. "In the UK, for example, ... The government asks what can the arts do for society? ... Anything but the production of culture for its own sake. ... The government's key term here is 'social inclusion': the arts compensate for social exclusion through socially inclusive strategies".⁹

Onderzoeksvraag

In de onderzoeken van Belfiore en Bishop wordt gesteld dat in de periode 2000-2010 de nadruk lag op de instrumentele waarde van community art binnen het Britse cultuurbeleid. Deze onderzoeken vonden plaats in respectievelijk 2002 en 2006, waardoor deze onderzoeken minder geschikt zijn voor een analyse van het huidige cultuurbeleid. Op basis hiervan kan de vraag gesteld worden of in de nieuwe beleidsperiode opnieuw een focus op de instrumentele waarde van community art is waar te nemen. Dit zou kunnen betekenen dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden binnen het beleidsdiscours rondom de legitimering van overheidssteun voor community art. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag.

Welke verschuiving valt waar te nemen in de legitimering van overheidssteun voor community art binnen het cultuurbeleid van Groot-Brittannië?

Mijn onderzoek richt zich op de vraag of er een verschuiving heeft plaatsgevonden in de legitimering van overheidssteun voor community art in het huidige cultuurbeleid. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het ten eerste van belang om te kijken naar de belangrijkste opvattingen binnen het wetenschappelijke discours over de legitimering van community art. Daarnaast wordt er onderscheid gemaakt tussen twee beleidsperiodes om een verschuiving in de legitimering van de overheidssteun voor community art te kunnen waarnemen. De onderstaande deelvragen worden gebruikt om tot een antwoord op de hoofdvraag te komen.

1. Wat zijn de belangrijkste opvattingen over de legitimering van overheidssteun voor community art binnen cultuurbeleid in het wetenschappelijke discours?
2. Op welke wijze werd overheidssteun voor community art gelegitimeerd in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2000-2010?

---

⁸ Belfiore, 2002:91. (Zie voetnoot 3)

⁹ Bishop, 2006: 180. (Zie voetnoot 6)

3. Op welke wijze wordt overheidssteun voor community art gelegitimeerd in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2010-2020?

Relevantie voor Nederland

Mijn onderzoek richt zich op het cultuurbeleid van Groot-Brittannië, maar het sluit ook aan bij de discussie rondom community art als beleidsinstrument in Nederland. Minister Bussemaker gaat in haar beleid in op de relatie tussen maatschappij en kunst. “De cultuursector [ontplooit] zelf initiatieven om bij te dragen aan maatschappelijke vraagstukken en vanuit andere sectoren [wordt] een beroep gedaan op de specifieke kwaliteiten, werkwijze en ervaring van de cultuursector”.¹⁰ Daarnaast is er een speciaal project opgezet door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in samenwerking met de cultuurfondsen om de verbinding tussen kunst en maatschappij te stimuleren, het project ‘*the art of impact*’.¹¹ De keuze voor het woord impact in relatie tot kunst zou als gevolg van een instrumentele focus gemaakt kunnen zijn. Dit onderzoek kan de Nederlandse overheid handvatten geven om beslissingen te nemen over de rol van de instrumentele en artistieke waarde bij de legitimering van overheidssteun voor community art in het Nederlandse cultuurbeleid.

---

¹⁰ Bussemaker, J. *Cultuur verbindt: een ruime blik op cultuurbeleid*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2014: 1.

¹¹ The Art of Impact. *Over the Art of Impact*. Geraadpleegd op 23-03-2016 via <http://theartofimpact.nl/over-the-art-of-impact/>

Theoretisch kader

Beleidsonderzoek

Dit onderzoek richt zich op het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2000 tot 2020. Binnen het wetenschappelijke discours zijn er verschillende definities te vinden van het begrip beleid. De politicoloog Andries Hoogerwerf omschrijft beleid als “het streven naar het bereiken van bepaalde doeleinden met bepaalde middelen en bepaalde tijdskeuzes”.¹² Beleidsonderzoek richt zich op de vraag hoe de kennis vanuit de universiteiten ambtenaren en bestuurders terzijde kan staan in het maken van beleid en in het nemen van politieke beleidsbeslissingen. Kort gezegd: De manier waarop de wetenschap het beste kan bijdragen aan beleidsontwikkeling.¹³ Binnen het onderzoek naar cultuurbeleid kan een tweedeling worden aangebracht. Historicus Roel Pots maakt onderscheid tussen onderzoek dat vanuit de cultuur kijkt naar haar relatie met de overheid en onderzoeken die direct kijken naar het overheidsbeleid of onderdelen daarvan.¹⁴

Mijn onderzoek richt zich op het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2000-2020. Op basis van de definitie van Hoogerwerf kan mijn onderzoeksvraag omschreven worden als: naar welke doelen wordt er gestreefd in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië op het gebied van community art? Op basis van de tweedeling van Pots valt mijn onderzoek in de tweede categorie waarbij ik in het overheidsbeleid ga kijken naar de rol van community art.

Bij het doen van beleidsonderzoek kan ook gekeken worden naar beleidstheorie. Hoogerwerf omschrijft dit als “het geheel van veronderstellingen waarop beleid berust”.¹⁵ De definitie van beleidskundige Miriam Lips geeft een uitgebreidere beschrijving van het begrip beleidstheorie. Zij omschrijft dit als al het beleid dat wordt beschreven in beleidsnota's, speeches, interviews en debatten waarbij wordt uitgegaan van bepaalde veronderstellingen, bijvoorbeeld over oorzaken en gewenste oplossingen voor beleidsproblemen.¹⁶ Bestuurskundige Quirine Van der Hoeven plaatst daarbij wel een kanttekening, “een beleidstheorie is dus geen wetenschappelijke theorie, maar een theorie van de beleidspraktijk, die idealiter op wetenschappelijke kennis berust”.¹⁷

---

¹² Hoogerwerf, A. *Beleid, processen en effecten*. In: A. Hoogerwerf en M. Herweijer, *Overheidsbeleid. Een inleiding in de beleidswetenschap*. Alphen aan den Rijn: Kluwer, 2003: 20.

¹³ Hoesel, P.H.M. van, F.L. de Leeuw & J.W.M. Mevissen. *Beleidsonderzoek in Nederland. Kennis voor beleid; ontwikkeling van een professie*. Gorcum: Uitgeverij Koninklijke van Gorcum, 2005:14.

¹⁴ Pots, R. *Cultuur, koningen en democraten. Overheid & cultuur in Nederland*. Nijmegen: Sun, 2000.

¹⁵ Hoogerwerf, 2003: 22. (Zie voetnoot 12)

¹⁶ Lips, M. *De beleidstheorie vanuit diverse wetenschaps- en beleidspraktijken: van 'hoe verder' naar 'hoe anders?'* In: T. Abma en R. in 't Veld (red.), *Handboek beleidswetenschap: Perspectieven, thema's, praktijkvoorbeelden*. Amsterdam: Boom, 2001: 271-280.

¹⁷ Hoeven, Q. van der *Van Ancieus tot Zijlstra. Cultuurbeleid en Cultuurparticipatie in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2012: 38.

De beleidstheorie van mijn onderzoek betreft de vraag op basis van welke veronderstellingen er beleidskeuzes zijn gemaakt ten aanzien van community art? In lijn met Van der Hoeven, kijk ik of er in de beleidsdocumenten een verbinding wordt gelegd met wetenschappelijk onderzoek.

Er zijn verschillende perspectieven van waaruit een beleidsonderzoek gedaan kan worden. Bestuurskundigen Tineke Abma en Roel In 't Veld beschrijven het rationalistisch, netwerk, institutioneel, normatief en sociaal constructivistisch perspectief.¹⁸ Mijn onderzoek sluit aan bij het institutionele en sociaal constructivistisch perspectief uit het model. De centrale vraag van het institutionele perspectief is: "hoe vormen, bemiddelen en kanaliseren instituties de keuzen en het gedrag van sociale actoren en in hoeverre beïnvloeden zij het strategisch handelen?"¹⁹ Deze vraag is van toepassing op mijn onderzoek omdat wordt gekeken naar welke rol de verschillende actoren hebben bij de totstandkoming van het beleid. Binnen het sociaal constructivistisch perspectief staat de volgende vraag centraal: "Centrale vraag is hoe actoren omgaan met meervoudige en divergerende betekenisconstructies en hoe deze interacties al dan niet veranderen".²⁰ Binnen mijn onderzoek is gekeken naar welke betekenis er wordt toegekend aan community art binnen het Britse cultuurbeleid.

Community art

Binnen mijn beleidsonderzoek is community art het centrale thema. Op basis van Van Erven, Bouwman en Zwart gebruik ik de volgende definitie van community art in mijn onderzoek: kunstprojecten waarbij een (professionele) kunstenaar samenwerkt met groepen mensen die normaal gesproken niet of nauwelijks met kunst in aanraking komen. Een ander centraal begrip in mijn onderzoek is legitimering. Binnen mijn onderzoek gebruik ik de definitie van legitimering zoals door kunstsocioloog Quirijn Van den Hoogen is beschreven: de wijze waarop de overheid waarde geeft aan kunst en cultuur.²¹

Binnen het wetenschappelijke discours zijn er verschillende auteurs die zich bezig houden met community art. In *Use or Ornament* gaat kunstwetenschapper Francois Matarasso in op de positieve effecten van community art op sociale problemen, zoals een stijging van het zelfvertrouwen, minder sociale isolatie en een versteviging van de sociale banden in de community.²² Ook kunstfilosoof Erik

---

¹⁸ Abma, T. en R. in 't Veld. *Handboek beleidswetenschap. Perspectieven, thema's, praktijkvoorbeelden*. Amsterdam: Boom, 2001: 37.

¹⁹ Hoeven, Q. van der. *Van Ancieux tot Zijlstra. Cultuurbeleid en Cultuurparticipatie in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2012, op basis van Abma, T. en R. in 't Veld. *Handboek beleidswetenschap. Perspectieven, thema's, praktijkvoorbeelden*. Amsterdam: Boom, 2001.

²⁰ Ibidem

²¹ Hoogen, Q. van den, L. Ranshuysen, J. Simons, T. IJdens en R. Turksema. *Effectief cultuurbeleid. Leren van evalueren*. Amsterdam: Boekman Stichting, 2012.

²² Matarasso, F. *Use or Ornament: the social impact of participation in the arts*. Londen: Comedia, 1997.

Hagoort legt in *Goede Bedoelingen* de focus op de beoordeling van community art projecten op basis van de motivatie van de kunstenaar om een project op te zetten, waarbij hij minder belang hecht aan de artistieke waarde.²³ Zowel Matarasso als Hagoort legt een focus op de instrumentele waarde van community art. De effecten die door deze auteurs worden genoemd kunnen terugkomen in de legitimering van overheidssteun voor community art binnen het cultuurbeleid van Groot-Brittannië.

Daarnaast zijn er ook auteurs die kritisch kijken naar de instrumentalisering van community art. Bishop geeft aan dat alle community art projecten als gelijkwaardig worden gezien vanwege de goede intenties. Elke vorm van kwaliteitsbeoordeling ontbreekt daarbij en die zou er volgens Bishop wel moeten zijn.²⁴ Volgens kunsthistoricus Paula Merli zijn de positieve effecten die door Matarasso worden genoemd geen structurele veranderingen in het dagelijks bestaan van mensen.²⁵ Binnen mijn onderzoek wordt gekeken of deze kritiekpunten zijn gebruikt door de beleidsmakers bij de legitimering van overheidssteun voor community art in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië.

Actoren

In Groot-Brittannië wordt het cultuurbeleid bepaald door verschillende actoren. Het Department for Culture, Media and Sports (DCMS), Arts Council England (ACE) en de British Council (BC). De BC is een internationaal georiënteerde organisatie die zich richt op de culturele relaties van Groot-Brittannië met andere landen gebaseerd op de kracht van kunst, cultuur, educatie en de Engelse taal.²⁶ Aangezien mijn onderzoek zich alleen richt op de situatie in Groot-Brittannië is er voor gekozen om BC buiten de analyse te laten.

DCMS is één van de 24 ministeries binnen het Britse staatsbestel²⁷. De huidige minister op dit departement is John Whittingdale, namens de Conservatieve Partij van premier David Cameron.²⁸ De uitvoering van het cultuurbeleid is uitbesteed aan de Arts Council England (ACE). Het ministerie stelt de hoofddoelen voor het beleid vast, op basis waarvan de ACE haar opdracht krijgt. De opdracht is vastgelegd in het Management Agreement.²⁹

---

²³ Hagoort, E. & red. *Goede bedoelingen. Over het beoordelen van ontmoetingskunst*. Amsterdam: Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst, 2005.

²⁴ Bishop, 2006: 181. (zie voetnoot 6)

²⁵ Merli, P. 'Evaluating the social impact of participation in arts activities'. *International Journal of Cultural Policy*, 2002: 107-118.

²⁶ British Council. *About us*. Geraadpleegd op 27-05-2016 via <http://www.britishcouncil.nl/about>

²⁷ United Kingdom Government. *Department for Culture, Media and Sports*. Geraadpleegd op 24-05-2016 via <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-culture-media-sport>

²⁸ United Kingdom Government. *Secretary of State for Culture, Media and Sports*. Geraadpleegd op 12-05-2016 via <https://www.gov.uk/government/ministers/secretary-of-state-for-culture-olympics-media-and-sport>

²⁹ Vaizey, E. *Arts Council England – Management Agreement 2012-2015*. Londen: Department for Culture, Media and Sport, 2012.

De minister is niet verantwoordelijk voor de subsidiebeslissingen die door de afzonderlijke councils worden gemaakt. De councils rapporteren in jaarverslagen aan de minister, op basis waarvan hun functioneren wordt beoordeeld.³⁰

DCMS heeft de subsidieverstrekking uitbesteed aan ACE. ACE is een Non-Departmental Public Body (NDPB), een organisatie die een overheidstaak uitvoert maar geen onderdeel is van het ministerie.³¹ De ACE werkt op afstand, “at arm’s length”, van DCMS en ontvangt hiervan publieke gelden net als uit de National Lottery.³² Op basis van dit budget subsidieert ACE multidisciplinaire kunst, dans, educatie, literatuur, muziek, onderzoek, theater, tours en visuele kunst. De voorzitter van ACE wordt benoemd door de minister van DCMS, waarna de voorzitter de leden van de nationale raad mag kiezen.³³ De huidige voorzitter van ACE is Sir Peter Bazalgette, de voormalige voorzitter van de English National Opera en CCO van Endemol.³⁴

Naast de nationale raad heeft ACE 9 regionale raden waarvan de leden door de nationale raad worden benoemd. ACE heeft een eigen executive board die toeziet op de langetermijnstrategie en op de link tussen de nationale raad en de regionale raden. De voorzitter van de executive board is Darren Henley. Henley heeft een duidelijk standpunt over de rol van kunst en cultuur in de samenleving, “an excellent cultural education is the right of everyone, bringing personal, social and commercial advantages that can only benefit the lives of all individuals in our society”.³⁵

Methode

Discoursanalyse

Om de verschuiving van de legitimering van overheidssteun voor community art binnen het cultuurbeleid te onderzoeken wordt een discoursanalyse uitgevoerd, waarin de analyse van tekstuele bronnen centraal staat. Sociaal wetenschapper Harry van den Berg geeft de volgende definitie van een discoursanalyse. “Bij discoursanalyse gaat het om de manier waarop via taal een sociale werkelijkheid wordt geconstrueerd”.³⁶ In mijn onderzoek gaat het om de manier waarop in de

---

³⁰ Laan, M.C. van der ‘*Verschil maken versus Arts Council*’. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006.

³¹ Rijksoverheid. *Zelfstandige bestuursorganen*. Geraadpleegd op 24-05-2016 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rijksoverheid/inhoud/zelfstandige-bestuursorganen>

³² Arts Council England. *Our Organisation*. Geraadpleegd op 12-05-2016 via <http://www.artscouncil.org.uk/about-us/our-organisation>

³³ Laan, 2006. (Zie voetnoot 30)

³⁴ Arts Council England. *National Council Members*. Geraadpleegd op 24-05-2016 via <http://www.artscouncil.org.uk/national-council/national-council-members>

³⁵ Arts Council England. *Executive board*. Geraadpleegd op 24-05-2016 via <http://www.artscouncil.org.uk/our-organisation/our-executive-board>

³⁶ Berg, H. van den. ‘Discoursanalyse in de praktijk’. *KWALON*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers, 2004 (9) 3: 27.

beleidsstukken wordt gekeken naar de rol van community art in de samenleving. Deze beleidsstukken worden ook in relatie tot het wetenschappelijke discours bekeken om te zien of er een relatie bestaat tussen beleid en wetenschap.

Van den Berg verwijst voor een discoursanalyse van beleidsstukken naar de *Membership Categorization Analysis* van de socioloog Harvey Sacks.³⁷ De theorie van Sacks is gebaseerd op het idee dat in een gesprek of betoog vanzelfsprekende categorisering worden gebruikt. Sacks verdeelt deze categorisering in twee begrippen. *Membership Categorization Device* (MCD) staat “voor verzamelingen van bij elkaar horende categorieën inclusief regels waardoor duidelijk is wanneer de betreffende categorieën van toepassing zijn”.³⁸ Bijvoorbeeld het onderscheid tussen generaties, ouderen en jongeren, waarbij ook associaties worden gemaakt tussen goed en slecht of hoog en laag. *Category Bound Activities* (CBA) zijn activiteiten die gekoppeld zijn aan een specifieke categorie. Bijvoorbeeld “je huult, doe niet zo kinderachtig”. Waarbij een vanzelfsprekende categorisering wordt gemaakt tussen huilen en kinderen.³⁹

Analysevragen

De tekstuele analyse zal gedaan worden aan de hand van een aantal analysevragen.

Met welke sociale problemen wordt community art in het beleid in verband gebracht?

Zoals beschreven door onder andere Matarasso⁴⁰ wordt er verondersteld dat community art een positieve invloed heeft op verschillende sociale problemen. Aan de hand van deze analysevraag zal worden gekeken in hoeverre dit van toepassing is op het cultuurbeleid van Groot-Brittannië.

Welke rol spelen de artistieke en instrumentele waarde van community art in de beleidsstukken?

Binnen het debat rondom de legitimering van community art in het cultuurbeleid staan de artistieke en instrumentele waarde centraal. Binnen het onderzoek wordt gekeken welke rol deze factoren spelen in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2000-2020.

Welke rol spelen wetenschappelijke onderbouwingen bij de legitimering van overheidssteun voor community art?

De beleidsstukken uit de periode 2000-2020 zullen worden bekeken in relatie tot het wetenschappelijke discours. Dit wordt gedaan om te kijken of de inzichten uit wetenschappelijk

---

³⁷Sacks, H. *Hotrodder: a revolutionary category*. In *Everyday language; Studies in ethnomethodology*. Psathas, G. New York: Irvington, 1979: 7-14.

Sacks, H. (red. door G. Jefferson). *Lectures on conversation*. Oxford: Blackwell Publications, 1992.

Silverman, D. *Harvey Sacks; Social science and conversation analysis*. New York: Oxford University Press, 1998.

³⁸ Berg, 2004: 28. (Zie voetnoot 36)

³⁹ Berg, 2004: 29. (Zie voetnoot 36)

⁴⁰ Matarasso, 1997. (Zie voetnoot 22)

onderzoek hebben geleid tot een verschuiving in de legitimering van overheidssteun voor community art in het huidige cultuurbeleid.

Corpusmateriaal

DCMS brengt jaarlijks verschillende beleidsstukken uit op het gebied van kunst en cultuur. Ten eerste zijn er jaarverslagen waarin wordt teruggeblikt op de prestaties van het departement in het afgelopen jaar. Binnen mijn onderzoek zijn de jaarverslagen van 2000 tot 2015 van belang. Daarnaast zijn er beleidsdocumenten waarin DCMS naar de toekomst kijkt. In het *Strategic Plan 2003-2006* geeft DCMS haar visie op de rol van kunst en cultuur in de samenleving.⁴¹ In 2015 heeft DCMS een policy paper uitgebracht waarin haar visie voor de periode 2010-2015 wordt besproken.⁴² Daarnaast is er een algemene visie op kunst en cultuur gepubliceerd door de gehele regering van Groot-Brittannië in 2000, de *Green Paper Culture and Creativity: The Next Ten Years*.⁴³ Tot slot staan in het *Management Agreement*⁴⁴ de afspraken tussen de ACE en het DCMS over de subsidies die de ACE namens het ministerie mag verstrekken. Dit beleidsdocument betreft de daadwerkelijke uitvoering van de toekomstvisie.

Ook ACE publiceert beleidstukken vanuit verschillende perspectieven. ACE brengt elk jaar een jaarverslag uit waarin zij ingaat op de resultaten die in het afgelopen jaar zijn behaald. Voor mijn onderzoek heb ik gekeken naar de jaarverslagen van 2003 tot 2015. In 2010 heeft ACE *Achieving Great Arts for Everyone* uitgebracht waarin zij de doelen voor periode 2010 tot 2020 uiteenzet.⁴⁵ *Much done, many challenges remain* is een tussentijdse evaluatie van het beleidsplan 2010-2020.⁴⁶ In dit stuk wordt gekeken naar de gestelde doelen uit het beleidsplan en in hoeverre deze doelen al behaald zijn. Het *Corporate Plan 2015-2018*⁴⁷ is een praktische uitwerking van het meerjarenplan van ACE, gericht op de uitvoering van het beleid.

De complete lijst met corpusmateriaal is te vinden in Bijlage 1.

---

⁴¹ Department for Culture, Media and Sports. *Strategic Plan 2003-2006*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2003.

⁴² Department for Culture, Media and Sports. *2010 to 2015 government policy: arts and culture*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, Department for Education, 2015.

⁴³ Department for Culture, Media and Sport. *Green Paper Culture and Creativity: The Next Ten Years*. Londen: Department for Culture, Media and Sport, 2000.

⁴⁴ Vaizey, 2012. (Zie voetnoot 29)

⁴⁵ Arts Council England. *Achieving Great Art for Everyone: A strategic framework for the arts*. Londen: Arts Council England, 2010: 12.

⁴⁶ Arts Council England. *Achieving great art and culture for everyone; much done, many challenges remain*. Londen: Arts Council England, 2015.

⁴⁷ Arts Council England. *Corporate Plan 2015-2018*. Londen: Arts Council England, 2015.

Analyse

Deelvraag 1

Wat zijn de belangrijkste opvattingen over de legitimering van overheidssteun voor community art binnen cultuurbeleid in het wetenschappelijke discours?

Binnen het wetenschappelijke discours over de legitimering van overheidssteun voor community art is een tweetal posities te onderscheiden. Ten eerste de onderzoekers die kijken naar de positieve instrumentele effecten van community art. Daar tegenover staan de onderzoekers die kritisch zijn over deze instrumentele effecten en zich meer richten op de artistieke kwaliteit van community art.

De voornaamste auteur op het gebied van de instrumentele effecten van community art is Matarasso. In zijn onderzoek *Use or Ornament* komt Matarasso tot de volgende conclusie. "In short, it concludes that the arts have a serious contribution to addressing contemporary social challenges. Rather than the cherry on the policy cake to which they are so often compared, they should be seen as the yeast without which it fails to rise to expectations".⁴⁸ Matarasso stelt hierbij dat de sociale impact van community art niet een extra bijkomstigheid is, maar de kern van het bestaan van community art.

Een belangrijke criticus van het onderzoek van Matarasso is Merli. Volgens Merli zijn de positieve effecten die door Matarasso worden genoemd geen structurele veranderingen in het dagelijks bestaan van mensen. "Such a commitment to changing people's ideas and behaviour does not solve problems because it leaves the structural conditions of deprivation untouched".⁴⁹ Ook Bishop heeft kritiek op het ontbreken van structurele veranderingen om sociale problemen op te lossen. "Instrumentalizing art to fulfil policies of social inclusion – a cost-effective way of justifying public spending on the arts while diverting attention away from the structural causes of decreased social participation, which are political and economic". Zowel Merli als Bishop stelt hierbij dat het inzetten van community art om sociale problemen op te lossen een soort pleister op de wonde is, waarbij de echte problemen niet worden opgelost.

Daarnaast geeft Bishop aan dat de ethische beoordeling van community art op basis van de goede intenties gelijk wordt gesteld aan de esthetische beoordeling op basis van de artistieke kwaliteit. "Collaborative practices are automatically perceived to be equally important artistic gestures of resistance: There can be no failed, unsuccessful, unresolved, or boring works of collaborative art

---

⁴⁸ Matarasso, 1997: 10. (Zie voetnoot 22)

⁴⁹ Merli, P., 2002: 113. (Zie voetnoot 25)

because all are equally essential to the task of strengthening the social bond".⁵⁰ De visie van Bishop is tegenstrijdig aan die van Hagoort. Hij stelt juist dat community art projecten beoordeeld moeten worden op basis van de intenties van de kunstenaar en dat critici minder snel een oordeel moeten vellen. "zo wordt de kunstbeschouwing verrijkt met het inschatten van goede bedoelingen. Maar er komt niet alleen een nieuwe dimensie van wikken en wegen bij, er valt er ook een af, en wel een die ons al veel te lang onnodig heeft beziggehouden: de wil om het oordeel te vellen".⁵¹

Naast wetenschappers die zich bezighouden met de instrumentele effecten van community art zijn er ook wetenschappers die zich bezighouden met een instrumentele focus binnen het cultuurbeleid in het algemeen. Belfiore komt tot de conclusie dat een beleid gebaseerd op de instrumentele waarden van kunst geen stand kan houden, omdat er betere alternatieven zijn om hetzelfde doel te bereiken. "If the arts cannot prove to be a cost-effective means of delivering social benefits, they are destined to lose the struggle for funding against other areas of public spending of established effectiveness in tackling social issues".⁵² De visie van Belfiore is tegenstrijdig aan die van Matarasso, die juist stelt dat kunst bij uitstek geschikt is als middel om sociale problemen op te lossen.

Daarnaast geeft Belfiore aan dat subsidiegevers zich niet alleen met de instrumentele waarde van kunst moeten bezig houden maar juist ook met de artistieke kwaliteit. "All allocations of resources are founded on and imply a quality judgement based on aesthetic considerations. Moreover, the less money there is to spend on the arts, the more necessary it is to make judgements based on quality".⁵³ Dit sluit aan bij de visie van Bishop dat een esthetisch oordeel niet ondergeschikt moet zijn aan een ethisch oordeel.

Conclusie

De wetenschappelijke discussie rondom de legitimering van overheidssteun voor community art is gebaseerd op het verschil tussen de instrumentele en artistieke waarde van community art. Matarasso is de voornaamste voorvechter van een instrumentele focus op community art. Daar tegenover staan veel wetenschappers die kritisch zijn over deze instrumentele focus. Deze kritiek betreft het ontbreken van een visie op artistieke kwaliteit en de alternatieven voor het bereiken van hetzelfde doel. Daarnaast hebben zij kritiek op het uitblijven van structurele veranderingen in de samenleving. De meerderheid van de wetenschappers is kritisch over het legitimeren van community art op basis van instrumentele effecten.

---

⁵⁰ Bishop, 2006: 180. (zie voetnoot 6)

⁵¹ Hagoort, 2005:75. (Zie voetnoot 23)

⁵² Belfiore, 2002: 21. (Zie voetnoot 3)

⁵³ Belfiore, 2002: 15. (Zie voetnoot 3)

Deelvraag 2

Op welke wijze werd overheidssteun voor community art gelegitimeerd in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2000-2010?

Zoals beschreven zijn er twee actoren van belang bij de totstandkoming van het cultuurbeleid van Groot-Brittannië, DCMS en ACE. Hierna worden de beleidsstukken van beide actoren uit de periode 2000-2010 besproken op basis van de analysevragen.

DCMS

De algemene doelstelling van DCMS voor de periode 2000-2010 is “to improve the quality of life for all, through cultural and sporting activities, supporting the pursuit of excellence and champion the tourism, creative and leisure industries”.⁵⁴ Hierbij wordt de relatie tussen kwaliteit van leven en kunst en cultuur als vanzelfsprekend beschouwd. Wat opvalt, is dat er weinig tot geen onderbouwing in elk van de beleidsdocumenten is terug te vinden waarmee deze relaties kunnen worden aangetoond. De doelstelling past in een instrumentele legitimering van overheidssteun voor community art.

Naast de algemene doelstelling worden kunst en cultuur in zowel de jaarverslagen als in het *Strategic Plan* met verschillende begrippen in verband gebracht. Een begrip dat vaak wordt benoemd in deze beleidsdocumenten is community. Er worden verschillende positieve kanten van kunst en cultuur belicht in relatie tot community vorming. “Active communities are associated with people being able to make the most of their talents and to enjoy the talents of others. The cultural and sporting sectors play a key role in creating active communities, in which people are able to improve their well-being. Participating in culture and sport has a positive effect on community cohesion by enabling people from a broad range of backgrounds to interact on an ongoing and equal basis. Evidence from the Taking Part survey shows that those people taking part in cultural and sporting events are more likely to know and trust their neighbours”.⁵⁵ Interessant hieraan is dat er specifiek wordt verwezen naar een onderzoek in opdracht van DCMS die de veronderstellingen in deze beleidsdocumenten ondersteund. De invloed van kunst en cultuur op een andere sector wordt centraal gesteld, wat aansluit bij een instrumentele focus op community art.

Educatie is een terrein waar vaak naar wordt verwezen. Zo wordt er gesteld dat kunst en cultuur samen met sport in het centrum van het educatiedebat thuis horen. “Cultural, artistic and sporting

---

⁵⁴ Department for Culture, Media and Sports. *Annual report 2006*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2006: 2.

⁵⁵ Department for Culture, Media and Sports. *Annual Report & Accounts 2009*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2009: 26.

activities make a vital contribution to the educational attainment of children and young people, as well as improving their confidence, motivation and skills”.⁵⁶ Hierbij wordt een invloed van kunst en cultuur op de leerprestaties van kinderen en jongeren verondersteld. Het valt op dat in deze beleidsdocumenten bewijsvoering om deze bewering te staven ontbreekt, terwijl opnieuw een instrumentele focus te zien is.

Naast de positieve effecten van kunst en cultuur op educatie, wordt er ook naar andere beleidsterreinen verwezen. “Broadening access is important not just because enjoying and taking part in the arts and sport helps people fulfil their potential but also because it contributes to a wider social agenda improving health, education and reducing crime and other social problems. Playing sport, for example, keeps young people healthy and out of trouble. Fostering an enjoyment in music, art or the theatre opens up new opportunities and horizons”.⁵⁷ De instrumentele focus blijft domineren omdat er verondersteld wordt dat kunst en cultuur van invloed zijn op vele sociale kwesties.

Daarnaast wordt in alle beleidsdocumenten uit 2000-2010 de noodzaak van toegang tot kunst en cultuur voor alle lagen van de bevolking benadrukt. Deze noodzaak wordt vaak in verband gebracht met de eerder benoemde sociale problemen zoals uitsluiting of problemen met educatie. “Extend social inclusiveness by increasing the involvement of identified priority groups in each of the sectors the Department has responsibility for”.⁵⁸ Hieruit zou afgeleid kunnen worden dat kunst en cultuur die laagdrempelig is kan rekenen op steun van de overheid. Dit sluit aan bij community art omdat deze vorm van kunst erg laagdrempelig is en zich richt op mensen die normaal gesproken niet of nauwelijks met kunst en cultuur in aanraking komen.

In de *Green Paper* van DCMS wordt de link met community art ook gelegd. “Despite these structural difficulties, some of the most innovative artists, local authorities and funders – often in the poorest communities – have led the way in developing exemplary models of arts education. In the 1970s and 1980s, Theatre in Education and community arts offered cultural opportunities to many who had previously been excluded whilst artistic initiatives contributed to the regeneration of communities in cities such as Birmingham”.⁵⁹ Opvallend is dat er niet wordt verwezen naar community art in de andere beleidsdocumenten uit de periode 2000-2010.

---

⁵⁶ Department for Culture, Media and Sports, 2003: 16. (Zie voetnoot 41)

⁵⁷ Department for Culture, Media and Sports, 2003: 3. (Zie voetnoot 41)

⁵⁸ Department for Culture, Media and Sports. *Annual report 2000-2001*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2001: 18.

⁵⁹ Department for Culture, Media and Sports, 2000: 6. (Zie voetnoot 43)

Daarnaast wordt in de *Green Paper* ook verwezen naar de artistieke kwaliteit van onder andere community art. “There are some who argue that opening up access to culture in this way inevitably leads to a “dumbing down” of the artistic experience. We reject this argument forcefully: access and excellence go together; they complement each other, they do not contradict”.⁶⁰ Ook in het *Strategic Plan* wordt verwezen naar de artistieke kwaliteit. Importantly, however, our sectors also matter in themselves because of their contribution to people’s lives”.⁶¹ Deze uitspraken wijken af van de instrumentele focus uit de jaarverslagen omdat hier letterlijk wordt gesteld dat de artistieke kwaliteit belangrijk is.

ACE

In haar algemene doelstelling verwijst ACE naar de relatie tussen kunst en de kwaliteit van leven. “Arts Council England works to get great art to everyone by championing, developing and investing in artistic experiences that enrich people’s lives”.⁶² Op basis van deze doelstelling stelt ACE dat kunst het leven van mensen beïnvloedt op veel verschillende manieren. “We will argue that being involved with the arts can have a lasting and transforming effect on many aspects of people’s lives. This is true not just for individuals, but also for neighbourhoods, communities, regions and entire generations, whose sense of identity and purpose can be changed through art.”.⁶³ Opnieuw legt ACE een verbinding tussen kunst en zelfbewustzijn en de zin van het leven zonder dat hierbij wetenschappelijke onderbouwing wordt gegeven.

Er wordt in *Great Art for Everyone* wel verwezen naar een bevolkingsonderzoek binnen Groot-Brittannië naar de rol van kunst en cultuur in het leven van de inwoners. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de meerderheid van de bevolking gelooft dat kunst een belangrijke rol kan spelen in het leven van individuen en de maatschappij.⁶⁴ Hierbij valt op dat er niet wordt beschreven welke rol kunst in het leven van de bevolking kan spelen volgens het onderzoek. ACE verwijst naar instrumentele effecten, terwijl de deelnemers aan het onderzoek een andere visie kunnen hebben.

Daarnaast verwijst ACE naar de combinatie tussen toegankelijkheid en artistieke kwaliteit in *Ambitions for the Arts*. “We believe that access to the arts goes hand in hand with artistic excellence. Participation, contribution and engagement in the arts are the bridge between access and

---

⁶⁰ Department for Culture, Media and Sports, 2000: 7. (Zie voetnoot 43)

⁶¹ Department for Culture, Media and Sports, 2003: 3. (Zie voetnoot 41)

⁶² Arts Council England. *Great Art for Everyone 2008-2011*. Londen: Arts Council England, 2008: 10.

⁶³ Arts Council England. *Ambitions for the Arts 2003-2006*. Londen: Arts Council England, 2003: 3.

⁶⁴ Arts Council England, 2008: 12. (Zie voetnoot 62)

excellence".⁶⁵ Interessant is dat hierbij wordt afgeweken van de instrumentele focus die in het jaarverslag en de andere toekomstplannen is waar te nemen.

Conclusie

Op basis van de analyse kan gesteld worden dat de instrumentele effecten van kunst en cultuur centraal staan in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2000-2010. Kunst en cultuur worden met verschillende sociale problemen in verband gebracht, zoals educatie, criminaliteit en gezondheidszorg. Wetenschappelijke onderbouwing voor de legitimering van overheidssteun ontbreekt in bijna alle beleidsdocumenten. Alleen in het jaarverslag van 2009 en in de toekomst visie *Great Art for Everyone* wordt naar onderzoeksresultaten verwezen. Er wordt sporadisch verwezen naar de artistieke kwaliteit van kunst en cultuur in relatie tot overheidssteun. Wanneer er naar de artistieke kwaliteit wordt verwezen is dit in combinatie met instrumentele effecten. DCMS verwijst in de *Green Paper* en in het *Strategic Plan* naar de artistieke kwaliteit. ACE doet dit in *Ambitions for the Arts*. Al deze stukken zijn toekomstplannen, terwijl de artistieke kwaliteit ontbreekt in de beleidstukken waarin wordt teruggeblikt. Opvallend is dat er een duidelijke overeenstemming tussen ACE en DCMS is waar te nemen op het gebied van de relatie tussen toegankelijkheid en artistieke kwaliteit.

Deelvraag 3

Op welke wijze wordt community art gelegitimeerd in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2010-2020?

DCMS

Wat allereerst opvalt, is dat in de jaarverslagen van DCMS uit de periode 2010 tot 2013 geen doelen worden genoemd op het gebied van kunst. Er wordt wel sporadisch naar de kunst en cultuur sector verwezen in relatie tot de algemene doelstelling van deze beleidsperiode. "DCMS drives growth and enriches lives – making Britain a great place to live, work and visit".⁶⁶ In de jaarverslagen wordt dan ingegaan op de commerciële waarde van kunst en cultuur die kan bijdragen aan de groei van de economie en het aantrekken van toeristen. DCMS focust zich in deze periode op sport en het vergroten van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Het ontbreken van specifieke doelen op het gebied van kunst en cultuur zou verklaard kunnen worden door de politieke veranderingen in Groot-Brittannië, de nieuwe regering onder leiding van David Cameron, en de Olympische en Paralympische Spelen in Londen in 2012.

---

⁶⁵ Arts Council England, 2003: 3. (Zie voetnoot 63)

⁶⁶ Department for Culture, Media and Sports. *Annual report 2013-2014*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2014: 13.

Vanaf de periode 2012-2013 is er meer aandacht voor kunst en cultuur in de jaarverslagen, maar dan vooral op het gebied van toegang tot kunst en cultuur. "I particularly want to see a new push to ensure culture really is accessible to everyone in this country. It's at the core of who we are and how we define ourselves, but too many people are culturally disenfranchised, unable to get involved with our shared cultural life or unaware that such opportunities exist".⁶⁷ Wat opvalt, is dat ook in de jaarverslagen vanaf 2013 vooral aandacht is voor het economische potentieel van de kunst en cultuursector. Ook in het *Singel Departmental Plan* is er veel aandacht voor de economische waarde van kunst en cultuur. "In addition to the social benefits of participation, there is a high level of recognition that one of the best investments the nation can make is in our extraordinary arts, museums, heritage, media and sport - where £1 billion a year in grants adds a quarter of £1 trillion pounds to our economy".⁶⁸

Naast de economische impact van kunst en cultuur wordt er ook verwezen naar de sociale gevolgen die kunst en cultuur voor de samenleving kunnen hebben. Zoals in de *Government policy arts and culture*. "Arts and culture strengthen communities, bring people together and remove social barriers. Involving young people in the arts increases their academic performance, encourages creativity, and supports talent early on".⁶⁹

Opvallend is dat er in het jaarverslag van 2014-2015 buiten deze instrumentele effecten van kunst en cultuur ook wordt ingegaan op de intrinsieke waarde. "Our creative industries, arts, culture and media sectors are one of the UK's great strengths. They represent a vital part of the UK economy, and are one of the big drivers of growth in this country. However, they are also intrinsically valuable to the country: innovative and challenging arts and culture enrich people's lives and bring communities together".⁷⁰ Ook in de *Government Response to the Select Committee Report on Funding of Arts and Heritage* wordt verwezen naar de artistieke kwaliteit. "The social and economic benefits of the arts are not mutually exclusive from artistic merit. Many of the arts organisations from which we have heard provide valuable services while also producing good art".⁷¹

Een ander opvallend aspect van de jaarverslagen over de periode 2010-2015 is dat er meerdere malen wordt verwezen naar onderzoeken in opdracht van DCMS die de beleidskeuzes ondersteunen.

---

⁶⁷ The RT Hon Sajid Javid MP. 'Foreword by the Secretary of State'. In *Annual report 2013-2014*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2014: 3.

⁶⁸ Department for Culture, Media and Sports. *Single Departmental Plan 2015-2020*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2015: 5.

⁶⁹ Department for Culture, Media and Sports, 2010: 2. (Zie voetnoot 45)

⁷⁰ Department for Culture, Media and Sports. *Annual report 2014-2015*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2015: 22.

⁷¹ Department for Culture, Media and Sports. *Government Response to the Select Committee Report on Funding of Arts and Heritage*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2011: 5-6.

“DCMS commissioned researchers from the London School of Economics to develop the evidence base on the social and wellbeing impacts of cultural engagement. The research found that a range of social impacts were significantly associated with cultural engagement”.⁷²

ACE

De algemene doelstelling van ACE is terug te vinden in alle beleidsdocumenten uit de periode 2010-2020. “We work to get great art to everyone by championing, developing and investing in artistic experiences that enrich people’s lives”.⁷³ ACE legt hierbij een verbinding tussen het verrijken van mensenlevens en goede kunst en cultuur. In onder andere *Achieving Great Arts for Everyone* gaat ACE er ook op in wat zij verstaat onder excellente of goede kunst. “Everyone will have their own sense of what excellence is, but for us it is simply the bravest, most original, most innovative, most perfectly realised work of which people are capable – whether in the creation of art, its performance, its communication or its impact on audiences”.⁷⁴ Het is opmerkelijk dat ACE een definitie geeft van kwaliteit, omdat er zowel binnen het wetenschappelijke discours als binnen de culturele sector veel discussie is over de invulling van dit begrip. In haar toekomstplan 2011-2015 kijkt ACE niet alleen naar de artistieke kwaliteit maar benadrukt ook het economische potentieel van de kunst en cultuur sector. “We will develop shared investment approaches with Local Enterprise Partnerships, businesses and local authorities, promoting the contribution the arts can make to economic growth, cultural tourism, jobs and skills”.⁷⁵

Op basis van de algemene doelstelling heeft ACE vijf doelen vastgesteld voor de periode 2010-2020. Deze doelen zijn terug te vinden in zowel de jaarverslagen als de toekomstplannen van ACE. Op het gebied van community art is een specifiek doel geformuleerd. “More people experience and are inspired by the arts. The arts are at the centre of people’s lives – more people are involved in arts in their communities and are enriched and inspired by arts experiences”.⁷⁶ Deze focus op de waarde van kunst en cultuur voor communities is in alle beleidsstukken terug te vinden. ACE maakt daarbij de veronderstelling dat door middel van kunst en cultuur veranderingen op de lange termijn bewerkstelligd kunnen worden. “Public policy is increasingly focused on meeting the needs of communities at a local level. There are major opportunities for the arts to become even more integral to local life, with art and arts buildings often vital to regeneration. There are long-lasting benefits to the communities involved, whether as audience members, amateurs, professionals or

---

⁷² Department for Culture, Media and Sports, 2014: 23. (Zie voetnoot 66)

⁷³ Arts Council England. *Annual review 2010-2011*. Londen: Arts Council England, 2011: 8.

⁷⁴ Arts Council England, 2010: 2. (Zie voetnoot 45)

⁷⁵ Arts Council England. *Plan 2011-2015*. Londen: Arts Council England, 2011: 28.

⁷⁶ Arts Council England, 2010: 11. (Zie voetnoot 45)

volunteers”.⁷⁷ Deze uitspraak is opmerkelijk omdat er binnen het wetenschappelijke discours door onder andere Merli⁷⁸ wordt gesteld dat de positieve effecten van kunst en cultuur alleen op de korte termijn merkbaar zijn.

Naast een focus op communities is er ook veel aandacht voor kinderen en jongeren binnen de beleidsdocumenten uit de periode 2010-2020. “We know that arts and culture fuel children’s curiosity and critical capacity; they are about expression and imaginative escape as much as they are about learning and development, helping children and young people to explore, understand and challenge the world. They are every child’s birthright”.⁷⁹ In *Achieving Great Arts for Everyone* wordt ook verwezen naar een onderzoek van DCMS naar de invloed van kunst en cultuur op de leerprestaties van kinderen.

De drie pijlers, community, educatie en economie worden door ACE samengevat onder het principe van een holistische visie op kunst en cultuur. “The holistic case for arts and culture and its public support – the intrinsic value of culture, its benefits to society, its symbiotic relationship with education and its significance for the creative economy”.⁸⁰ Het is opvallend dat ACE deze holistische visie gebruikt om overheidssteun voor kunst en cultuur te legitimeren omdat dit een duidelijke focus op de instrumentele waarde van kunst en cultuur laat zien. ACE combineert een eis voor excellente kwaliteit met een duidelijke instrumentele focus. Dit is opmerkelijk omdat er binnen het wetenschappelijke discours vanuit wordt gegaan dat de instrumentele en artistieke waarde van kunst elkaars tegenpolen zijn. ACE geeft in meerdere beleidsdocumenten duidelijk aan dat deze wat haar betreft juist heel goed samen gaan. “Our jointly held belief that high quality arts activity has an inspirational and transformative effect and can change lives and communities for the better, including people and places with the least engagement”.⁸¹

Conclusie

Uit de analyse blijkt dat in het cultuurbeleid voor de periode 2010-2020 de nadruk ligt op de instrumentele waarde van kunst en cultuur. Het is wel opvallend dat er een groot verschil bestaat tussen de visie van DCMS en ACE. DCMS is vooral gericht op de bijdrage die de kunst en cultuursector kan leveren aan de economische groei van het land. In sommige jaarverslagen en in de *Government*

---

⁷⁷ Arts Council England, 2010: 19. (Zie voetnoot 45).

⁷⁸ Merli, 2002. (Zie voetnoot 25)

⁷⁹ Arts Council England. *Grant-in-aid and Lottery annual report and accounts 2013/14*. Londen: Arts Council England, 2014: 36.

⁸⁰ Arts Council England, 2014: 14. (Zie voetnoot 79)

⁸¹ Arts Council England. *Grant-in-aid and Lottery annual report and accounts 2012/13*. Londen: Arts Council England, 2013: 23.

Response wordt ook verwezen naar de artistieke kwaliteit van kunst en cultuur. Ook ACE benoemt de artistieke kwaliteit en andere instrumentele effecten. Bij ACE staat de waarde van kunst en cultuur voor de community centraal. Wetenschappelijke onderbouwing voor het beleid ontbreekt bij zowel DCMS als ACE. Beide partijen verwijzen wel naar onderzoeken die zijn uitgevoerd door de Rijksoverheid. DCMS verwijst hiernaar in jaarverslagen, terwijl ACE onderzoeken benoemt in haar plannen voor de toekomst.

Conclusie en discussie

Conclusie

In mijn onderzoek stond de vraag centraal of er een verschuiving heeft plaatsgevonden in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië rondom de legitimering van overheidssteun voor community art. Aan de hand van een drietal deelvragen is meer inzicht verkregen in de wetenschappelijke discussie rondom de legitimering van community art en in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië. Binnen het wetenschappelijke discours bestaat er discussie over het legitimeren van overheidssteun voor community art aan de hand van instrumentele of artistieke waarden. Op basis van de eerste deelvraag kan geconcludeerd worden dat de meerderheid van de wetenschappers kritisch staat tegenover een instrumentele focus. De wetenschappers zien betere alternatieven om dezelfde doelen te bereiken en vinden dat er te weinig aandacht is voor de artistieke kwaliteit van community art projecten. Wat wel opvalt, is dat er door veel wetenschappers wordt verwezen naar de artistieke kwaliteit maar dat er geen duidelijke invulling aan dit begrip wordt gegeven.

Uit mijn analyse van de beleidsstukken uit de periode 2000-2010 blijkt een instrumentele focus in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië. Dit komt overeen met wat Bishop en Belfiore concludeerden in hun onderzoeken, uit respectievelijk 2002 en 2006. Door zowel DCMS als ACE wordt de legitimering van community art gebaseerd op de relatie met verschillende sociale kwesties, zoals educatie, criminaliteit en gezondheidszorg. Wel geven beiden actoren aan dat ook de artistieke kwaliteit van belang is, maar altijd in relatie tot instrumentele effecten. Zoals door Van der Hoeven wordt gesteld berust beleid idealiter op wetenschappelijk onderzoek. In de beleidsdocumenten van ACE en DCMS ontbreken verwijzingen naar een wetenschappelijke onderbouwing van de genomen keuzes.

De verwachting was dat op basis van de vele wetenschappelijke onderzoeken naar de instrumentele effecten van community art er een verschuiving had plaatsgevonden binnen het Britse cultuurbeleid. Echter is er ook in de periode 2010-2020 een instrumentele focus. Wel is er een verschuiving waar te nemen in de consensus tussen DCMS en ACE over de invulling van deze instrumentele focus. In de beleidsstukken van DCMS ligt de focus op het economische potentieel van de kunst en cultuursector. Dit wordt vooral beschreven in relatie tot de economische crisis en de Olympische Spelen van 2012.

In de beleidsstukken van ACE is meer aandacht voor de rol van kunst en cultuur in de samenleving. Vooral op het gebied van community vorming kan er volgens ACE veel bereikt worden. Opnieuw ontbreekt de wetenschappelijke onderbouwing van de gemaakte beleidskeuzes, maar er wordt wel verwezen naar onderzoeken die in opdracht van DCMS zijn uitgevoerd.

Het antwoord op de centrale vraag is helder. Er heeft geen verschuiving plaatsgevonden in de legitimering van overheidssteun voor community art in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië. De instrumentele focus in het beleid is blijven bestaan. Dit zou kunnen betekenen dat de beleidsmakers van ACE en DCMS voldoende bewijs zien voor het handhaven van een instrumentele focus. Er is wel een verschuiving waar te nemen rondom de algemene rol van kunst en cultuur in de beleidstukken van DCMS. In de periode 2000-2010 waren er specifieke doelen in de beleidstukken opgenomen over kunst en cultuur. In de periode 2010-2020 is er veel minder aandacht voor kunst en cultuur in de beleidsdocumenten. Dit zou kunnen betekenen dat de Britse overheid minder waarde hecht aan kunst en cultuur of dat zij meer vrijheid geeft aan ACE om het beleid zelf in te vullen.

Discussie

Mijn onderzoek was toegespitst op het cultuurbeleid van Groot-Brittannië in de periode 2000-2020. Hierbij heb ik alleen gekeken naar geschreven bronnen die in deze periode zijn gepubliceerd. Wanneer ik ook naar ander materiaal had gekeken, zoals toespraken of interviews, had een breder beeld van het cultuurbeleid geschetst kunnen worden. Wellicht kunnen andere bronnen een ander inzicht geven in de legitimering van community art in het cultuurbeleid van Groot-Brittannië.

Daarnaast heeft mijn onderzoek zich beperkt tot een tweetal actoren die een rol spelen bij de totstandkoming van het cultuurbeleid. Er zijn echter ook nog andere actoren die van invloed zijn op het cultuurbeleid. Een eerste aanpassing zou kunnen zijn om ook het internationale cultuurbeleid mee te nemen in het onderzoek. De beleidsstukken van de British Council zouden hiervoor gebruikt kunnen worden. Daarnaast heb ik in mijn onderzoek alleen gekeken naar het cultuurbeleid op nationaal niveau. In de beleidstukken wordt vaak verwezen naar lokale overheden die van invloed zijn op het cultuurbeleid. Het kan interessant zijn om ook op lokaal niveau te onderzoeken hoe community art wordt gelegitimeerd binnen het cultuurbeleid.

Een ander aspect van het beleid waar in de beleidsdocumenten vaak naar wordt verwezen zijn de specifieke projecten die gefinancierd zijn door ACE. In mijn onderzoek heb ik alleen gekeken naar het beleid en niet naar de uitvoering hier van. Er zou onderzoek gedaan kunnen worden naar welke community art projecten daadwerkelijk subsidie hebben gekregen en op welke gronden. Het zou kunnen dat uit de subsidietoewijzingen blijkt dat de artistieke kwaliteit een grotere rol speelt bij de beslissingen dan uit de beleidsdocumenten blijkt.

Uit mijn onderzoek blijkt dat er geen relatie bestaat tussen het wetenschappelijke discours en de keuzes van de beleidsmakers. Het zou interessant kunnen zijn om te onderzoeken of de beleidsmakers inderdaad geen kennis hebben van het wetenschappelijke discours of dat zij er voor kiezen om de resultaten van het wetenschappelijke onderzoek naast zich neer te leggen.

Literatuurlijst

Abma, T. en R. in 't Veld. *Handboek beleidswetenschap. Perspectieven, thema's, praktijkvoorbeelden*. Amsterdam: Boom, 2001.

The Art of Impact. *Over the Art of Impact*. Geraadpleegd op 23-03-2016 via <http://theartofimpact.nl/over-the-art-of-impact/>

Arts Council England. *Achieving Great Arts for Everyone: A strategic framework for the arts*. Londen: Arts Council England, 2010.

Arts Council England. *Achieving great art and culture for everyone; much done, many challenges remain*. Londen: Arts Council England, 2015.

Arts Council England. *Ambitions for the Arts 2003-2006*. Londen: Arts Council England, 2003.

Arts Council England. *Annual review 2010-2011*. Londen: Arts Council England, 2011.

Arts Council England. Executive board. Geraadpleegd op 24-05-2016 via <http://www.artscouncil.org.uk/our-organisation/our-executive-board>

Arts Council England. *Grant-in-aid and Lottery annual report and accounts 2012/13*. Londen: Arts Council England, 2013.

Arts Council England. *Grant-in-aid and Lottery annual report and accounts 2013/14*. Londen: Arts Council England, 2014.

Arts Council England. *Great Art for Everyone 2008-2011*. Londen: Arts Council England, 2008.

Arts Council England. *National Council Members*. Geraadpleegd op 24-05-2016 via <http://www.artscouncil.org.uk/national-council/national-council-members>

Arts Council England. *Our Organisation*. Geraadpleegd op 12-05-2016 via <http://www.artscouncil.org.uk/about-us/our-organisation>

Arts Council England. *Plan 2011-2015*. Londen: Arts Council England, 2011.

Belfiore, E. 'Art as a means of alleviating social exclusion : does it really work? A critique of instrumental cultural policies and social impact studies in the UK.' *International Journal of Cultural Policy*, 2002.

- Belfiore, E. & O. Bennett. 'Beyond the "toolkit approach": Arts impact evaluation research and the realities of cultural policy-making'. *Journal for Cultural Research*, 2010: 121-142.
- Berg, H. van den. 'Discoursanalyse in de praktijk'. *KWALON*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers, 2004 (9) 3.
- Bishop, C. 'The Social Turn: Collaboration and its Discontents'. *Artforum*, 2006: 178-183.
- British Council. *About us*. Geraadpleegd op 27-05-2016 via <http://www.britishcouncil.nl/about>
- Bussemaker, J. *Cultuur verbindt: een ruime blik op cultuurbeleid*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2014.
- Chong, D. *Arts Management*. Londen, New York: Routledge, 2009.
- Crehan, K. *Community Art: An Anthropological Perspective*. Oxford/New York: Berg, 2011.
- DiMaggio, P. 'Classification in Art'. *American Sociological Review*, 1987: 440-455.
- Department for Culture, Media and Sports. *Annual report 2000-2001*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2001: 18.
- Department for Culture, Media and Sports. *Annual report 2006*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2006.
- Department for Culture, Media and Sports. *Annual Report & Accounts 2009*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2009.
- Department for Culture, Media and Sports. *Annual report 2013-2014*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2014.
- Department for Culture, Media and Sports. *Annual report 2014-2015*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2015.
- Department for Culture, Media and Sports. *Government Response to the Select Committee Report on Funding of Arts and Heritage*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2011.
- Department for Culture, Media and Sport. *Green Paper Culture and Creativity: The Next Ten Years*. Londen: Department for Culture, Media and Sport, 2000.

- Department for Culture, Media and Sports. *Single Departmental Plan 2015-2020*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2015.
- Department for Culture, Media and Sports. *Strategic Plan 2003-2006*. Londen: Department for Culture, Media and Sports, 2003.
- Department for Culture, Media and Sport. *'2010 to 2015 government policy: arts and culture'*. Londen: Department for Culture, Media and Sport, Department for Education, 2015.
- Erven, E. van, Bouwman, M. en Zwart, M. *Speuren naar de effecten van community art*. In *Jaarboek Actieve Cultuurparticipatie 2011*, red. IJdens et.al. Utrecht: Fonds voor Cultuurparticipatie, 2011.
- Hagoort, E. & red. *Goede bedoelingen. Over het beoordelen van ontmoetingskunst*. Amsterdam: Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst, 2005.
- Hoesel, P.H.M. van, F.L. de Leeuw & J.W.M. Mevissen. *Beleidsonderzoek in Nederland. Kennis voor beleid; ontwikkeling van een professie*. Gorcum: Uitgeverij Koninklijke van Gorcum, 2005.
- Hoeven, Q. van der. *Van Ancieux tot Zijlstra. Cultuurbeleid en Cultuurparticipatie in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2012.
- Hoeven, Q. van der. *Van Ancieux tot Zijlstra. Cultuurbeleid en Cultuurparticipatie in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2012 op basis van Abma, T. en R. in 't Veld. *Handboek beleidswetenschap. Perspectieven, thema's, praktijkvoorbeelden*. Amsterdam: Boom, 2001
- Hoogen, Q. van den, L. Ranshuysen, J. Simons, T. IJdens en R. Turksema. *Effectief cultuurbeleid. Leren van evalueren*. Amsterdam: Boekman Stichting, 2012.
- Hoogerwerf, A. *Beleid, processen en effecten*. In: A. Hoogerwerf en M. Herweijer, *Overheidsbeleid. Een inleiding in de beleidswetenschap*. Alphen aan den Rijn: Kluwer, 2003.
- Laan, M.C. van der. *Vershil maken versus Arts Council*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2006.
- Lips, M. *De beleidstheorie vanuit diverse wetenschaps- en beleidspraktijken: van 'hoe verder' naar 'hoe anders?'* In: T. Abma en R. in 't Veld, *Handboek beleidswetenschap: Perspectieven, thema's, praktijkvoorbeelden*. Amsterdam: Boom, 2001: 271-280.

- Matarasso, F. *Use or Ornament: the social impact of participation in the arts*. Londen: Comedia, 1997.
- Merli, P. 'Evaluating the social impact of participation in arts activities'. *International Journal of Cultural Policy*, 2002: 107-118.
- Pots, R. *Cultuur, koningen en democraten. Overheid & cultuur in Nederland*. Nijmegen: Sun, 2000.
- Rijksoverheid. *Zelfstandige bestuursorganen*. Geraadpleegd op 24-05-2016 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rijksoverheid/inhoud/zelfstandige-bestuursorganen>
- Sacks, H. *Hotrodder: a revolutionary category*. In Psathas, G. *Everyday language; Studies in ethnomethodology*. New York: Irvington, 1979: 7-14.
- Sacks, H. (red. door G. Jefferson). *Lectures on conversation*. Oxford: Blackwell Publications, 1992.
- Silverman, D. *Harvey Sacks; Social science and conversation analysis*. New York: Oxford University Press, 1998.
- United Kingdom Government. *Department for Culture, Media and Sports*. Geraadpleegd op 24-05-2016 via <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-culture-media-sport>
- United Kingdom Government. *Secretary of State for Culture, Media and Sports*. Geraadpleegd op 12-05-2016 via <https://www.gov.uk/government/ministers/secretary-of-state-for-culture-olympics-media-and-sport>
- Vaizey, E. *Arts Council England – Management Agreement 2012-2015*. Londen: Department for Culture, Media and Sport, 2012.

Bijlagen

Bijlage 1: Corpusmateriaal

Arts Council England 2000-2010

Ambitions for the Arts 2003-2006

Corporate plan 2003-2006

Great Art for Everyone 2008-2011

Annual review 2010

Arts Council England 2010-2020

Annual review 2010-2011

Grant-in-aid and Lottery annual report and accounts 2011/12

Grant-in-aid and Lottery annual report and accounts 2012/13

Grant-in-aid and Lottery annual report and accounts 2013/14

Grant-in-aid and Lottery annual report and accounts 2014/15

Achieving Great Art for Everyone. A strategic Framework for the Arts

Arts Council Plan 2011-2015

Great Art and Culture for Everyone. Much Done Many Challenges Remain

Corporate Plan 2015-2018

Department for Culture, Media and Sports 2000-2010

Annual report 2001

Annual report: Work of the Department in 2002–03

Annual report 2006

Annual report 2007

Annual Report & Accounts 2009

Strategic Plan 2003-2006

Green Paper Culture and Creativity: The Next 10 Years

Department for Culture, Media and Sports 2010-2020

Annual Report & Accounts 2010-11

Annual Report & Accounts 2011-12

Annual Report and Accounts: For the year ended 31 March 2013

Annual Report and Accounts: For the year ended 31 March 2014

Annual Report and Accounts: For the year ended 31 March 2015

Management Agreement 2012-2015

Single Departmental plan 2015-2020

2010 to 2015 government policy: arts and culture

Government Response to the Select Committee Report on Funding of Arts and Heritage